

Recenzja dorobku artystycznego, dydaktycznego i organizacyjnego Pana Profesora Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu Roberta Bartela, sporządzona w związku ze wszczęciem przez Radę Wydziału Rzeźby Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu procedury nadania tytułu Profesora Sztuk Plastycznych (recenzja sporządzona na zlecenie Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów)

Robert Bartel urodził się w 1962 roku w Poznaniu. W latach 1984-1989 studiuje grafikę warsztatową i rysunek na Wydziale Malarstwa, Grafiki i Rzeźby w Państwowej Wyższej Szkole Sztuk Plastycznych w Poznaniu. Dyplom z wyróżnieniem uzyskuje w 1989 roku w Pracowni Grafiki prof. Tadeusza Jackowskiego oraz Pracowni Rysunku prof. Wojciecha Müllera. Od roku 1991 zostaje zatrudniony w Akademii Sztuk Pięknych w Poznaniu

na stanowisku asystenta, którą funkcję pełnił do 1999 roku. W tej samej uczelni pracował na stanowisku adiunkta w latach 1999-2001, następnie w latach 2002-2007 na stanowisku adiunkta habilitowanego. Od roku 2008 do chwili obecnej jest profesorem nadzwyczajnym w macierzystej uczelni przekształconej w Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu.

Przewód kwalifikacyjny I^o przeprowadza na Wydziale Malarstwa, Grafiki i Rzeźby Akademii Sztuk Pięknych w Poznaniu w 1998 roku, składa się z wystawy prac graficznych i rozprawy pt. "Świat odkrywany - Labirynt" promotorem pracy był prof. Antoni Zydróż z ASP w Poznaniu, a recenzentami: prof. Wojciech Müller z ASP w Poznaniu i prof. Stanisław Wejman z ASP w Krakowie.

Kwalifikacje II° Robert Bartel uzyskuje w zakresie dyscypliny plastycznej grafika w 2002 roku na Wydziale Komunikacji Multimedialnej Akademii Sztuk Pięknych w Poznaniu na podstawie ogólnej oceny dorobku artystycznego, przedstawionej pracy kwalifikacyjnej w postaci dziesięciu kolorowych i dwóch czarno-białych grafik w technikach metalowych, wklęsłodrukowych, mieszanych.

Recenzentami w postępowaniu byli: prof. Wojciech Müller z ASP w Poznaniu, prof. Eugeniusz Delekta z Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, ad. II° Andrzej Węclawski z ASP w Warszawie.

Na jego twórczość artystyczną składa się malarstwo, grafika, rysunek, obiekty i aranżacje przestrzenne, pracuje w wielu mediach i poszukuje nowych środków wyrazu. Jak pisze "...w metaforyczny sposób dotyka uniwersalnych problemów związanych z ludzką egzystencją".

Na bogaty dorobek twórczy składa się duża aktywność wstawiennicza. Od ukończenia studiów zrealizował 34 wystawy indywidualne, brał udział w 49 wystawach zbiorowych w kraju i za granicą - Niemcy, Szwajcaria, Austria, Ukraina, Hiszpania, Portugalia.

Nie można pominąć "drugiej połowy" (strony) aktywności artystyczno - naukowej pana Bartela. Jest czynnym arteterapeutą. W latach 2001-2018 prowadzi Pracownię Terapii przez Sztukę przy Wojewódzkim Szpitalu dla Nerwowo i Psychiczenie chorych „Dziekanka” w Gnieźnie. Wchodzi w skład zarządu sekcji arteterapii Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego w Warszawie, Stowarzyszenia Psychiatria i Sztuka w Krakowie oraz jest członkiem Polskiego Stowarzyszenia Terapii przez Sztukę w Lublinie. Współorganizował lub był kuratorem 66 wystaw sztuki tworzonej przez osoby z zaburzeniami psychicznymi lub outsider art, brał udział w 48 ogólnopolskich i międzynarodowych konferencjach naukowych poświęconych arteterapii, wygłaszał referaty, prowadził warsztaty. W dorobku ma trzy własne monografie oraz 46 publikacji w podręcznikach i innych pozycjach wydawniczych. Jest kierownikiem trzech zespołów badawczych z zakresu arteterapii.

W latach 1993 - 2018 wielokrotnie uczestniczył we współpracy miast partnerskich Unii Europejskiej: Poznań - Hannover, Gniezno - Luckenwalde, Gniezno - Speyer(Niemcy).

Robert Bertel jest artystom o złożonej, badawczej osobowości. Jego twórcza aktywność nakierowana jest na problematykę związaną z szeroko pojętą egzystencją człowieka, jego psychiką sięgającą w zakamarki podświadomości. Wczesne grafiki Bartela to barwne kompozycje o gęstej, wielowarstwowej narracji, realizowane z dużą precyzją wykonania. To prace, w których nakładają się klisze - widzianych, zapamiętanych czy wyimaginowanych scen obrazów. Wyłania się z nich mroczny świat autora, pełen namiętności i pragnień, lęków i obsesji. Napiętrzenie, różnorodności, symboli przypomina projekcje senne, oniryczne majaki, koszmary, rebusy wyłaniające się z podświadomości. Aby nasilić nastrój i dramaturgię Bartel nadaje pracom ekspresyjną formę, zawęża gamy kolorystyczne, stosuje mocny kontrast walorowy. Doskonale operuje bielą. W atmosferze jego grafik możemy doszukać się klimatu prac Breugela, Boscha, Bruno Schulza, czy mrocznych opowieści braci Grimm.

Po uzyskaniu kwalifikacji I° w grafice Bartela większego znaczenia nabrał kolor, jego intensywność. Farby nakłada bezpośrednio na blachy. W wielu przypadkach nadrukowuje obrazy z wielu matryc, różniących się rysunkiem, co w znacznym stopniu potęguje ekspresję, nadaje pracom dodatkowych znaczeń, co poszerza pole interpretacji. Autor przyznaje: *"W znacznej mierze bliski był i jest mi symbolizm, ale mojej wyobraźni dużo bliżej do ekspresjonistycznego i surrealistycznego sposobu widzenia świata. Zawsze pociąga mnie też niejednoznaczność i iluzja op-artu."*

Niezmiernie ważną częścią twórczości artystycznej Roberta Bartela są instalacje i obiekty. Buduje je z różnych elementów: grafik, kolaży, assemblage, po stalowe obiekty z wykorzystaniem światła, dźwięków, multimediiów. W zależności od opracowanej koncepcji, odpowiednio je zestawia i aranżuje.

W dziele - instalacji pt. "Odnajdywanie" stworzonej 1989 roku w galerii Wielka 19 w Poznaniu, składającej się z jednego wielkiego obrazu zrealizowanego w technice kolażu o wysokości dwa metry, i długości sto pięćdziesiąt metrów tworzącego zewnętrzne ściany i umieszczonego w środku labiryntu korytarzy wyłożonych szkicami, wprawkami, nieudanymi odbitkami, jak i samymi grafikami, autor włącza nas do przestrzeni, która jawi się wewnętrznym światem autora. Instalacja przytłacza, osacza natłokiem różnorodnych form nierzadko mocnych, agresywnych postaci, groźnych, innym razem, groteskowych, te z kolei aranżują różnorodne sceny. Tworzą się w ten sposób wielowarstwowe konfiguracje znaczeń, symboli i treści. Bartel pisze: *"W stworzonym dziele oprócz świadomych gestów, faktur, znaków i symboli najczęściej pojawia się przynajmniej równie wiele i tych pochodzących z nieświadomości."* Autor zmusza widza (w końcu jest zamknięty w obcym wnętrzu) do autorefleksji, do zagłębiania się w swoje wnętrze, w swój kosmos. W instalacji "Labirynt Spojrzeń" (I i II) której, elementy zrealizowane zostały w technice kolażu, technice mieszanej i grafice warsztatowej o wysokości dwa metry, długości czterdzieści metrów, prezentowanej w latach 1993/94 na międzynarodowych wystawach sztuki współczesnej "Labirynt" w Starym Zoo w Poznaniu, w BWA w Zielonej Górze, w Galerii 13 w Hannoverze w Niemczech, autor nakłania widza do interakcji intelektualnej z jego wizualizacjami plastycznymi. Prowokuje do refleksji nad rolą i znaczeniem obrazu.

Bartel wyjaśnia: *"Z połączenia praktyki i wiedzy z zakresu psychologii, sztuki i osobistych doświadczeń narodził się również pomysł na cykl "Labiryntów Namiętności" którego, pierwsza odsłona nastąpiła w galerii BWA w Lesznie w 2001 roku"*. Na cykl składa się siedem wersji. Ostatnia upubliczniona została w galerii miejskiej Arsenał w Poznaniu 2009/2010. Do ich tworzenia służyły stalowe obiekty, assemblage, grafiki, świetlówki.

Cykl ewoluuje. Powinniśmy raczej powiedzieć, śledząc jego kolejne odsłony, że bohaterowie: kobieta i mężczyzna, zataczają krąg życia. Bartel proponuje nam niezwykle nasyconą emocjonalnie opowieść o kondycji ludzkiej uwikłanej w życie, w aspekcie fizycznym jak i duchowym, ze wszystkimi jego konsekwencjami. Operując niewielką ilością elementów, rekwizytów, które nasycą znaczeniami, symbolami, odniesieniami tworzy sugestywne, nastrojowe pobudzające do refleksji przestrzenie. Autor wyjaśnia: *"Instalacja zmienia swój charakter z ciepłego i pełnego czułości wnętrza zamkniętego w zunifikowanych, stalowych formach, w pierwotnej wersji, w kierunku czegoś na kształt wyposażenia szpitalnego wnętrza. Między innymi domowy stół przeistoczył się w stół operacyjny, w który zakomponowane zostały postaci męskie i żeńskie."* *Domyślać się można jedynie, że dokonywane na nich są zabiegi mające na celu stworzenie kompletnej całości. Jednak w wózkach zamiast wcześniejszych namiętnych postaci pojawiają się już tylko ludzkie "kadłuby"*.

W przedstawionej dokumentacji Bartel przywołuje ekspozycję III instalacji zrealizowanej w zabytkowych piwnicach Muzeum Archeologicznego w Poznaniu, gdzie klimat surowych ścian i światło pochodzące jedynie z jego autorskiego dzieła znacznie spotęgowały moc odbioru.

Wnętrze ekspozycji to ważny problem. Każdy z nas artystów posiada odmienny charakter, specyfikę prac i ma przekonanie, świadomość i wiedzę, aby jak najlepiej je wyeksponować i uzyskać maksymalny poziom, efekt oddziaływania. Spotykamy się

z różnymi przestrzeniami, w pełni wyposażoną w infrastrukturę techniczną, i takimi, które, cierpią na jej niedostatek.

Bartel jest tego w pełni świadomy, potrafi wykorzystać walory lub niedostatki wnętrza i adaptować je do swoich celów. Jest do tego w pełni przygotowany.

Równie ciekawymi instalacjami są: "Riempimi"(Napełnij mnie), "Se Mi Swegli" (Jeśli mnie obudzisz), których premierowy pokaz miał miejsce na wystawie indywidualnej w galerii Miejskiego Ośrodka Kultury w Gnieźnie w 2009 roku, a 2010 w Miejskiej Galerii Arsenał w Poznaniu. "Riempimi" to wanna naturalnych rozmiarów, wykonana z mydła o intensywnym zapachu, utworzona z nagich postaci mężczyzny i kobiety, siedzących naprzeciw siebie. Wyciągnięte nogi i ręce kobiety przechodzą w męskie, tworząc jedną postać. Całość dopełnia dźwięk wody wlewającej się do wanny z pogłosem łazienki. Twórca pyta: *"co się stanie, kiedy przestrzeń między postaciami zostanie wypełniona?"*. Nasuwają się kolejne kwestie: czy jest możliwe bycie jednością w miłości, życiu? Czy ideał jedności to utopia, do której wiecznie dążymy? Czy możliwe jest ponowne zjednoczenie? "Se Mi Swegli" składa się z trzech elementów również z wykorzystaniem multimediiów: w centrum naturalnej wielkości postać leżąca na łożu w pozycji embrionalnej utworzona z nakrywającego ją prześcieradła sklejonego z białych kopert listowych. Forma łoża nawiązuje (autor) do narodzin (kołyska), jak i do śmierci (łożo szpitalne). Po obu stronach leżącej postaci, umieszczone zostały dwa ekrany, z których wychodzą kobieta i mężczyzna. Przez większość, czasu pokryte maskującą projekcją, na którą składają się wiadomości pojawiające się na portalach społecznościowych. Autor podkreśla: *"...celem nie ma być jakakolwiek ocena moralna, ani dochodzenie racji, a raczej przyjrzenie się naturze człowieka, całemu zagmatwaniu i pogubieniu poznawczo - emocjonalnemu. Pozostaje refleksja nad własnymi ograniczeniami i bezgłośnie upływającym czasem"*.

Dorobek z lat 2012-2018 wykorzystuje znaczące doświadczenia z obszaru sztuki, arteterapii, psychologii i psychoterapii. Powstaje wiele równie ciekawych instalacji, z których autor wymienia: "Spirala Przemiany" składającej się ze stali, płótna, farb akrylowych, kamienia o wysokości 5 metrów i średnicy 10 metrów z 2012, zrealizowanej w ramach I-go Królewskiego Festiwalu w Gnieźnie, "Kładka" z 2013 roku , obiekt z drewna o długości 5 metrów , szerokości 45 metrów i wysokości 85 metrów, zaprezentowana w Galerii Miejskiej w Mosinie. „Huśtawka Hellingera": drewno, lustra, lustro weneckie o wymiarach 215 cm na 280cm na 80cm, zaprezentowana w Muzeum Początków Państwa Polskiego w Gnieźnie w 2014 roku; "Sand Play Teraphy" (Terapia w piaskownicy): drewno, szkło, lina konopna, trawa, 320 x 220 x 30 cm upubliczniona w galerii sztuki współczesnej "Profil", CK Zamek w Poznaniu 2016 roku; obiekt "Porządki Miłości": drewno, drzewo dąb, ziemia, wymiary: 200 x 80 x 60, zaprezentowany w Ośrodku Działań Artystycznych w Piotrkowie Trybunalskim w 2018 roku.

Doświadczenia i działalność arteterapeutyczna nierozzerwalnie połączyła się i przeniknęła sztukę Roberta Bartela. To zdecydowało w dużym stopniu o charakterze dzieł. Za każdym razem przy budowaniu, tworzeniu jego instalacji, obiektów i aranżacji obserwujemy pogłębioną analizę psychologiczną, ogromne zaangażowanie uczuciowe, emocjonalne i co równie istotne nienagannie posługiwanie się warsztatem. Obdarzony niczym

nie skrepowaną wyobraźnią tworzy wielowymiarową, wielopłaszczyznową opowieść o człowieku, jego ciele, jego duszy, pragnieniach i oczekiwaniach. Jego wielkość, a zarazem kruchość, bez wątpienia stanowi centralny punkt jego (autora) artystycznych poszukiwań i dokonań. W jego sztuce nie odnajduję pustych gestów i sloganów. Wszystko, co tworzy poddaje wnikliwej, złożonej analizie. Jak sam wspomina, oprócz intelektualnych dokonań, zdaje się na instynkt twórczy, na podświadomość. Z kolejnymi realizacjami przekaz staje się bardziej klarowny, a forma oszczędna, precyzyjna. Stworzył własny świat artystyczny znacząco wpływający na rozwój dyscypliny, którą uprawia.

Bartel jest bez wątpienia humanistą. Chce na nowo stworzyć człowieka doskonałego: empatycznego, kochającego, afirmującego życie, człowieka z duszą i ciałem. Taka postawa nie jest powszechna jak by się nam mogło wydawać, w działaniach, które obserwujemy obecnie w sztuce. To zalew banału, bylejakości, wynikającej z braku warsztatu i wewnętrznej pustki. Stara się nas szokować za wszelką cenę, wmawiać nam, że g... to złoto. Panuje nieustający zgiełk dezinformacyjny i pseudointelektualny bełkot. Bartel nie rozpycha się, on ma swoją misję do wypełnienia, którą, nawiasem mówiąc, konsekwentnie realizuje.

Ocena dorobku dydaktycznego, naukowego, organizacyjnego.

Robert Bartel jest doświadczonym, zaangażowanym pedagogiem, nauczycielem, przewodnikiem. Jego podejście do kształcenia młodych adeptów sztuki jest profesjonalne, oparte na bogatej wiedzy i własnym doświadczeniu, co precyzyjnie i wyczerpująco opisuje na stronach autoreferatu. Przytoczę kilka danych świadczących o szerokim spektrum jego kompetencji.

W 1991r. zatrudniony na stanowisku asystenta w Pracowni Działań i Struktur Wizualnych ASP w Poznaniu.

W 1998 uzyskuje kwalifikację I^o sztuki plastyczne - grafika.

1991-2001 pracuje na stanowisku adiunkta w Pracowni Działań i Struktur Wizualnych.

Od roku akademickiego 2001/2002 samodzielnie prowadzi ćwiczenia w ramach przedmiotu Działania i Struktury Wizualne oraz wykłady z Psychologii Widzenia i Struktury Artefaktów i Mechanizmów Percepcji.

2008r. mianowany na stanowisko profesora Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu. Prowadzi wykłady z Psychofizjologii Widzenia oraz wykłady i ćwiczenia w ramach przedmiotów: Arteterapia, Twórczy Rozwój, Arteterapia Oparta na Uważności.

Prowadzi również wykłady i warsztaty w Uniwersytecie Zielonogórskim, Collegium Europeum Gnesnense w Gnieźnie, Wyższej Szkole Kadry dla Europy w Poznaniu, Akademii Pedagogiki Specjalnej im. M Grzegorzewskiej w Warszawie, Uniwersytecie Medycznym im. K. Marcinkowskiego w Poznaniu, Uniwersytecie Adama Mickiewicza w Poznaniu, Szkole Wyższej Psychologii Społecznej oddział w Poznaniu, Uniwersytecie Pedagogicznym im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Poznaniu.

W 2015 roku zostaje promotorem w przewodzie doktorskim mgr Michała Wielkopolskiego pt. "Mój autoportret wielokrotny", "O działaniu rzeźbiarskim, jako wieloznacznym doświadczeniu twórcy". Dziedzina sztuki plastyczne w dyscyplinie artystycznej sztuki piękne wszczętym przez Radę Wydziału Rzeźby i Działań Przestrzennych Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu.

W 2014r. jest recenzentem pracy doktorskiej mgr Marcina Radziejewskiego pt. "Spotkania, ile wszystkiego w kawałku gliny" w dziedzinie sztuk plastycznych w dyscyplinie artystycznej sztuki piękne wszczętym przez Radę Wydziału Rzeźby i Działań Przestrzennych Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu.

2014r. zostaje Sekretarzem Komisji Habilitacyjnej w dziedzinie sztuki plastyczne, w dyscyplinie artystycznej sztuki piękne dr Tomasza Mateuszaka, na Wydziale Rzeźby i Działań Przestrzennych Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu.

W 2014 roku powołany został na członka Komisji Habilitacyjnej w dziedzinie sztuki plastyczne w dyscyplinie artystycznej sztuki piękne dr Andrzeja Wasilewskiego na Wydziale Rzeźby i Działań Przestrzennych Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu.

W 2015r. jest członkiem Komisji Habilitacyjnej w dziedzinie sztuki plastyczne w dyscyplinie artystycznej sztuki piękne dr Piotra Bosackiego na Wydziale Rzeźby i Działań Przestrzennych Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu.

Uzyskał wiele nagród, między innymi:

1989 - Stypendium zagraniczne za najlepszy dyplom im. Marii Dokowicz w PWSSP w Poznaniu.

1991 - Stypendium Ministra Kultury i Sztuki

1991 - II miejsce w dziedzinie grafiki w XXXI konkursie im. J. Wroneckiego w BWA w Poznaniu

1991 - I wyróżnienie w dziedzinie rysunku w XXXI konkursie im. J. Wroneckiego w BWA w Poznaniu

1992 - Stypendium Ministra Kultury i Sztuki

2011 - Brązowy Medal Zasługi za Długoletnią Służbę Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej

2017 - Nagroda III° Rektora Warszawskiego Uniwersytet Medycznego za współautorstwo III tomu monografii pt. "Arteterapia"(podręcznik) seria wydawnicza na VIII Międzynarodowej Konferencji Szkoleniowo Naukowej z cyklu "Psychiatria i Sztuka w Krakowie

2018 - Medal Komisji Edukacji Narodowej

Uczestniczył w Jury:

2005 - Współorganizator i członek jury I Międzynarodowego Biennale Exlibrisu i Małych Form Graficznych w Collegium Europaeum Gnesnense w Gnieźnie.

2006 - Współorganizator i przewodniczący jury w międzynarodowym konkursie na plakat dziecięcy "Pokój bez granic" w Kórniku pod Poznaniem.

Posiada prace w zbiorach: w Europie, Stanach Zjednoczonych, Kanadzie, Australii, Polsce.

Przedstawione istotne fakty z bogatej biografii artystycznej, zawodowej i arteterapeutycznej Roberta Bartela profesora Nadzwyczajnego Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu przedstawione w autoreferacie oraz opracowanej dokumentacji kreślą wrażliwą, wyrazistą, osobowość artysty, dydaktyka, arteterapeuty. Reasumując uważam, że zaangażowanie, osiągnięte wyniki i zdobyte doświadczenia w pracy artystycznej, dydaktycznej, organizacyjnej, arteterapeutycznej są czynnikami wyróżniającymi Roberta Bartela. Są to przymioty które składają się na osobowość profesora. Fakty i opinie przedstawione w przygotowanym opracowaniu potwierdzają merytoryczną wagę (wartość) dokonań autora i wyjątkową osobowość twórczą, która wnosi wyraźny wkład w kulturę naszych czasów. Wysoko oceniam dorobek twórczy na wszystkich polach aktywności zawodowej Roberta Bartela profesora Nadzwyczajnego Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu.

Wysokie kwalifikacje i kompetencje artystyczne, dydaktyczne oraz zasięg działań społecznych i kulturotwórczych w pełni uzasadniają nadanie Robertowi Bartelowi tytułu Profesora Sztuk Plastycznych.

